

Vanhusten asumisen maksut Kuusamossa 1.10.2015 alkaen

Asumispalveluiden järjestäminen perustuu sosiaalihoitolain (1982/710) 17 § ja asetuksen (1983/607) 10 § säädöksiin, joiden mukaan kunnan on huolehdittava asumispalveluiden järjestämisestä. Sosiaalihoitolain mukaisia asumispalveluja järjestetään henkilöille, jotka erityisestä syystä tarvitsevat apua ja tukea asunnon ja asumisensa järjestämisessä.

Kuusamon kaupunki järjestää vanhusten asumispalvelut oman tuotannon palveluasumisena (14 paikkaa) sekä tehostettuna palveluasumisena (yhteensä 30 paikkaa). Suurimman osan em. palveluista kaupunki ostaa palveluntuottajilta seuraavasti: 39 tehostetun palveluasuminen palveluseteli-paikkaa, 15 palveluasuminen ostosopimuspaikkaa sekä 102 tehostetun asumisen ostosopimuspaikkaa ja 4 perhehoitopaikkaa. Yhteensä Kuusamon kaupungissa on 29 palveluasuminen paikkaa ja 175 tehostetun palveluasuminen paikkaa.

Palveluasumisessa ja tehostetussa palveluasumisessa asuvat vuokraavat asuntonsa itse ja maksavat myös ateriansa itse. Asukas maksaa itse myös lääkkeensä, hoitotarvikkeensa (pois lukien asukkaalle maksuttomat hoitotarvikkejakelun piiriin kuuluvat tarvikkeet), poliklinikka-, terveyskeskus- ja sairaalamaksut sekä muut henkilökohtaiset menot, kuten yleensäkin kotona asuvat maksavat (esim. vaatteet, liinavaatteet, puhelinkulut, matkat, kampaajan tai henkilökohtaiset lehtitilaukset). Asukkaiden tarvitsemien palveluiden tarve on suuri. Tehostettu palveluasuminen on sisällöltään ympärivuorokautista. Palveluasuminen yksiköissä yöajan tarpeesta vastaa kaupungin kotihoidon yöpartio. Palveluasuminen asiakasmaksuun sisältyy asiakkaan saama ympärivuorokautinen huolenpito, hoiva ja hoito.

Asiakkailta perittävistä maksuista säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuissa (1992/734) ja – asetuksissa (1972/912).

Asumispalveluiden maksuista ei ole asiakasmaksulainsäädännössä yksityiskohtaista ohjeistusta eikä määräystä, joten kunta voi määrittellä itsenäisesti maksun määräytymisen perusteet. Tällöin esimerkiksi asiakkaalle jätettävän käyttövaran suuruus tai siitä päättäminen, jätetäänkö käyttövaraa ollenkaan, huomioon otettavat tulot ja mahdollisten varojen huomioon ottaminen sekä maksun määräytyminen maksukyvyyn mukaan jäävät kunnan itsensä päätettäväksi. Kunnan tulee kuitenkin ottaa maksuja määritellesään huomioon lainsäädännössä olevat maksuja koskevat yleissäännökset:

- Asiakasmaksu voi olla enintään palvelun tuottamisesta aiheutuvien kustannusten suuruinen.
- Kun kunta järjestää palvelut ostamalla ne yksityiseltä palveluntuottajalta, asiakkaalta peritään samat maksut ja korvaukset kuin kunnan itsensä tuottamista vastaavista paikoista.
- Asiakasmaksu voidaan määrätä asiakkaan maksukyvyyn mukaan. Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 11 §:n 1 momentin mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusta maksukyvyyn mukaan määrätty maksu on jätettävä perimättä tai sitä on alennettava siltä osin kuin maksun periminen vaarantaa henkilön tai perheen toimeentulon edellytyksiä tai henkilön lakisääteisen elatusvelvollisuuden toteutumista.

Kuusamon kaupungin asumispalveluiden maksujen uudelleen määrittelyssä on otettu huomioon edellisen hallituksen nimeämän työryhmän suositukset. Suositusten keskeisimmät periaatteet ovat:

- Tavoitteena on luoda valtakunnallisesti yhdenmukaiset ja selkeät asiakasmaksujen määräytymisperusteet kotona annettavaan palveluun ja

palveluasumiseen sekä asiakkaalle jätettävästä vähimmäiskäyttövarasta. Vähimmäiskäyttövara turvaa asiakkaan taloudellisen selviytymisen ja asiakkaan tarvitsisi vain poikkeustapauksissa hakea maksun alentamista tai sen perimättä jättämistä. Vähimmäiskäyttövara on suurempi kuin laitoshoidossa (105€), sillä asiakkaan kustannettavaksi jää näissä asumismuodoissa huomattavasti enemmän kuluja.

- Vähimmäiskäyttövara = summa, joka on jätävä tosiasiallisesti asiakkaan henkilökohtaiseen käyttöön palveluasumisesta aiheutuvien menojen jälkeen. Vähimmäiskäyttövara määritellään asiakkaan kuukausittaisten nettotulojen ja menojen erotuksena.
- Kotihoidon ja palveluasumisen maksujen lähtökohtana on kotihoidon maksujärjestelmään pohjautuva malli. Näin maksun määräytymisperusteet ovat pääpiirteiltään samanlaiset läpi linjan kotiin annettavasta palvelusta aina tehostettuun palveluasumiseen.

Esityksen mukaisesta maksun määräytymisen periaatteiden vaikutuksesta asiakkailta saadun tulokertymään on tehty koelaskelmia. Muutosvaikutukset tulevat hoivan perusmaksun poisjäännistä sekä tulosidonnaisen maksun määräytymisperusteiden muutoksesta. Esityksen mukaisen tavan mukaisesti laskettujen asiakasmaksujen arvioidaan pienentävän tulokertymää noin 46 000 € vuositasolla, mikä on noin -5.5 %.

Esitys vanhusten asumisen maksujen määräytymisestä:

1. Ylläpitomaksu 50 €/kk (kiinteä maksu)

Ylläpitomaksu sisältää yleisten tilojen kalusteet ja laitteet, sisustustavarat, astiat, yksikköön tilattavat yhteiseen käyttöön tarkoitetut lehdet, siivous- ja vaatehuollon, wc - ja käsipaperit.

2. Ateriamaksut: 13 €/vrk
3. Vuokra: määräytyy kiinteistön ja huoneen koon mukaisesti. Perusturvalautakunta määrittelee vuokran suuruudet.
4. Tulosidonnainen asiakasmaksu, mikä lasketaan seuraavasti:
Tuloina huomioidaan asiakkaan veronalaiset ansio- ja pääomatulot sekä verosta vapaat tulot pois lukien asumistuki ja rintamalisä sekä tapaturmavakuutuksen perusteella suoritettavat sairaanhoito- ja tutkimuskulut (sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksut 29§).

Bruttotuloina huomioidaan:

- eläkkeet ja niihin rinnastettavat jatkuvat etuudet, elinkorot, rahana maksettavaksi määrätty syytinki
- pääomatulot, kuten korkotulot, vuokratuotot vähennettyinä yhtiövästikkeellä ja vastaavat (mikäli nettotulo ylittää 10€/kk tai enemmän)
- ylimääräinen rintamalisä
- muu jatkuva henkilökohtainen tulo
- metsän laskennallinen tuotto (asetus 28§)
- Kelan maksamat hoitotuet (edellytetään haettavaksi)

Bruttotuloista vähennetään yksinasuvalta 563€ ja puolisoilta yhteenlaske-
tuista bruttotuloista 1039€ (kotiin annettavien palveluiden asiakasmaksu-
asetuksen mukaiset tulorajat). On odotettavissa, että edellä mainitut tulora-
jat tulevat muuttumaan. Uudet tulorajat otetaan käyttöön heti niiden astu-
essa voimaan.

Jäljelle jäävästä tulosta lasketaan asumisen tulosidonnaisen asiakasmaksuprosentti, mikä on aina 40 % huomioon otettavista tuloista. Enimmillään tulosidonnainen asiakasmaksu on 1200 €/kk:ssa.

Esimerkki 1:

Yksin asuvan asukkaan bruttotulot ovat 1746 €/kk. Maksuksi tulee $(1746 \text{ €} - 563 \text{ €}) \times 0.40 = 473.20 \text{ €}$

Heti samassa yhteydessä lasketaan asukkaalle jäävä vähimmäiskäyttövara, mikä määritellään asiakkaan kuukausittaisten nettotulojen ja menojen erotuksena. Vähimmäiskäyttövara on yksin asuvalle 200 € ja puolisoille 340 € kuukaudessa.

Vähimmäiskäyttövaran määrää laskettaessa huomioon otettavat nettotulot:

- verotettavat kuukausitulot ennakonpidätyksen ja ennakonkannon jälkeen
- verosta vapaat tulot
- myös ne etuoikeutetut tulot, joita ei oteta huomioon hoito- ja palvelumaksua määritettäessä

Vähimmäiskäyttövaran määrää laskettaessa huomioon otettavat menot:

- asumisen kustannukset vähennettynä mahdollisella asumistuella (asumistuki edellytetään haettavaksi)
- hoito- ja palvelumaksut
- ateriamaksut
- maistraatin määräämän edunvalvojan palkkio, 27.58 €/kk
- vähäistä suuremmat terveydenhuoltomenot = menot, joita ei katsota toimeentulotuen perusosalla katettaviksi.
- Mikäli asiakkaan talletusten kokonaismäärä on 5000 € tai enemmän, ei hyväksytä em. kuluja vähentäviksi.
- oman asunnon ylläpitokuluina huomioidaan 3 kk:n ajalta 120 €/kk (vain uusien asukkaiden osalta) ja vuokra-asunnon osalta huomioidaan yhden kuukauden vuokratulot.
- Mikäli asiakkaan talletusten kokonaismäärä on 5000 € tai enemmän, ei hyväksytä em. kuluja vähentäviksi.

Esimerkki 2:

Yksin asuvan henkilön nettotulot ovat 1775 €/kk.

Nettomenot ovat:

Vuokra 530 €

Ateriat 390 €

Ylläpitomaksu 50 €

Tulosidonnainen asiakasmaksu 430 €

---

yht. 1400 €

Nettotulot – nettomenot = $1775 \text{ €} - 1400 \text{ €} = 375 \text{ €}$

Asukkaalle jää kuukausittain henkilökohtaiseen käyttöön enemmän kuin vähimmäiskäyttövara (245 €). Maksut määräytyvät edellä mainittujen laskelmien mukaisesti. Tulosidonnaiseen maksuun ei myönnetä maksuallennusta.

Esimerkki 3:

Yksin asuvan henkilön nettotulot ovat 1557 €/kk.

Nettomenot ovat:
Vuokra 530 €
Ateriat 390 €
Ylläpitomaksu 50 €
Tulosidonnainen asiakasmaksu 395 €

---

yht. 1365 €

Nettotulot – nettomenot = 1557 € - 1365 € = 192 €

Asukkaalle jää kuukausittain henkilökohtaiseen käyttöön vähemmän kuin vähimmäiskäyttövara (200 €). Tulosidonnaiseen maksuun myönnetään maksualennusta 200 €-192 € = 8 €. Asukkaan uusi tulosidonnainen asiakasmaksu on 387 €/kk.

Jos avioliitossa tai avoliitossa välittömästi ennen tehostetun palveluasumisen alkamista eläneen kuukausitulot ovat suuremmat kuin kotiin jäävän puolison kuukausitulot, asiakkaalta peritään tulosidonnaisena palvelumaksuna 40 % tulorajan (1039€) ylittävää tulosta, joka määräytyy laskemalla puolisojen kuukausitulot yhteen ja jakamalla tämä summa kahdella. Vähimmäiskäyttövara lasketaan myös puolisojen yhteiset nettotulot vähennettynä nettomenot. Nettomenoiksi hyväksytään kotona asuvan puolison kohdalla ateriakustannuksia max 390€/kk ja kohtuulliset asumiskustannukset (kts. Kuusamon kaupungin toimeentulo-ohje) sekä hoivapalvelumaksut.

Esimerkki 4.

Puolisoiden yhteenlasketut bruttotulot ovat 2930€.

Maksuksi tulee $(2930 \text{ €} - 1039 \text{ €}) \times 0.4 : 2 = 378,20 \text{ €}$

Vähimmäiskäyttövaralaskelma:

Nettotulot: 2580 €

Nettomenot:
Vuokra asumisessa 530 €
Puolison asumiskust. 250 €
Ateriat 2 x 390 €
Ylläpitomaksu 50 €
ts-asiakasmaksu: 378,20 €

---

yht. 1988,20 €

Vähimmäiskäyttövara (340€) = 2580 € - 1988,20 € = 591,80€
Ei aiheuta muutoksia tulosidonnaiseen asiakasmaksuun.

Muuta huomioitavaa:

Omaisuuksien kartuttamiseen liittyviä kuluja ei oteta huomioon nettomenoina.

Palvelun käyttäjän tai perheen maksukyvyyn olennaisena muutoksena pidetään vähintään 5 %:n muutosta asiakkaan tuloissa ja tällöin tehdään uusi päätös.

Mahdolliset maksumuutoshakemukset tulee toimittaa kirjallisesti Vanhustyön sosiaalityöntekijä Jari Posiolle. Ne käsitellään Kuusamon kaupungin toimeentulotukiohjeiden mukaisesti.

Edellä mainitut palveluasumisen maksun perusteet koskevat kaikkia muita asumisen paikkoja pois lukien palvelusetelipaikkoja (Tervaskoivu, Viiankoti, Koilliskoti). Näissä yksiköissä maksuperusteet määräytyvät toistaiseksi aikaisempien periaatteiden mukaisesti.

Uudet maksuperusteiden periaatteet tulevat voimaan seuraavasti:

- uusille asiakkaille välittömästi
- maksuvapautusta/muutosta hakeneille asiakkaille välittömästi
- vanhoille asiakkaille maksutarkastuksen yhteydessä, viimeistään 1.1.2016 alkaen
- jos maksu alenee, se alennetaan takautuvasti 1.10.2015 alkaen
- jos maksu nousee, se nousee laskentakuukauden alusta lukien (viimeistään 1.1.2016)

Ehdotus (ptj) Perusturvalautakunta päättää vanhusten asumisen maksut yllä olevan esityksen mukaisesti.

Päätös Hyväksyttiin yksimielisesti.

Merkittiin pöytäkirjaan, että

1. kaupunginhallituksen edustaja Elina Kemppainen poistui kokouksesta tämän pykälän käsittelyn aikana klo 17.48.

Tiedoksi vanhustyön palvelualue